

studiorum

НА ПОЛПАТ: СТЕКНУВАЊЕ СО ПРАВЕН СТАТУС И ДРЖАВЈАНСТВО НА РОМИТЕ ВО МАКЕДОНИЈА

Целно решавање на статусот на државјанство на затекната група граѓани - Роми во Република Македонија

НАША ПЕРСПЕКТИВА

ЈУНИ 2010

КОНТЕКСТ

По добивање на независност во 1991 година, Македонија одреди временска рамка од една година за сите нејзини жители да аплицираат за државјанство, со понатамошно воведување на механизми и процедури за натурализација дефинирани со Законот за државјанството на Република Македонија од 1992 година. Втората можност за лицата со нерегулиран статус се појави со Законот за изменување и дополнување на Законот за

државјанството на Република Македонија од 2004 година, овозможувајќи на голем број граѓани - припадници на етнички малцинства, лица без државјанство (вклучувајќи и бегалци од кризата во Косово од 1999 година, меѓу кои и голем број Роми) и лица без државјанство кои подолг период живеат во Македонија - да се стекнат со македонско државјанство. Меѓутоа, ниту една од овие правни мерки во целост не го реши статусот на таканаречената

„затекната група граѓани“, чии околности се далеку покомплексни. Врз основа на искуството кое ЛИЛ го поседува од работа на терен, беа идентификувани следните проблеми во решавање на правниот статус на „затекнатата група граѓани“ од ромската заедница во Република Македонија, која е група во незавидна и во положба од најголем ризик во однос на престој и права поврзани со нивниот правен статус во земјата:

ЦЕЛНА ГРУПА

Затекната група граѓани кои живеат во Република Македонија од пред распадот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија (СФРЈ) во 1991 година, кои се родиле на териториите на другите земји настанати од распадот на СФРЈ или лица кои се родени во Република Македонија, а нивните родители спаѓаат во затекната група граѓани.

ИДЕНТИФИКУВАН ПРОБЛЕМ

Оваа целна група ги имала истите можности за добивање на државјанство како и другите гореспоменати лица, но поради неколку причини не успеала да го исполни ова право и тоа: (1) немање информации за можностите; (2) немање валидни документи во времето на постоење на можностите; и (3) поради времетраењето на процедурата, некои членови на групата кои поднеле документи за државјанство како „лица под 18 години“ останале без основ поради тоа што навршиле 18 години и преминале во категоријата полнолетни лица, за која важат други услови. Поради тоа, овие лица ја изгубиле шансата повторно да аплицираат, бидејќи правните можности биле

заменети со построги процедури за македонско државјанство и натурализација. До 1ви јануари 2008 година, овие лица го регулирале својот статус употребувајќи ги документите што ги поседувале (како извод од матична книга на родени) или воопшто не го регулирале својот статус. Почнувајќи од 2008 година, кога лицата аплицираат за дозвола за привремен престој или државјанство, тие треба да поднесат потврда или за постоечко државјанство (важечка и призната патна исправа од земјата на потекло или пак од земјата на потекло на своите родители) или потврда за неисполнување на условите за добивање на државјанство од друга држава. Меѓутоа, поради фактот што овие лица не

живеее во земјата на потекло во изминатите 20 години или подолго, или никогаш не ја напуштиле територијата на Република Македонија од нивното раѓање, не се во можност да ги достават бараните документи и на тој начин не успеваат да го регулираат нивниот статус во земјата во којашто живеат; често овие лица не се регистрирани во матичната книга на родени или никогаш не биле регистрирани како државјани на земјата на потекло/земја на потекло на своите родители и немаат адреса и живеалиште во таа земја. Дополнителна регистрација во матичната книга на родени во земјата на потекло е комплицирана и често резултира со негативен одговор од страна на властите во таа земја.

ПРЕПОРАКИ

Препораки за применетата политика

До Претседателството на Совет на Европа:

- Да им се препорача на државите настанати од распаѓот на СФРЈугославија да ги стават во употреба конвенциите кои ги потпишале и ратификувале; да земат предвид пристапување кон други конвенции од Советот на Европа и да ги разгледаат можностите за употреба на други механизми кои ги нуди оваа организација за решавање на вакви и слични прашања; да се земат предвид нови можности за подобрување на соработката меѓу овие држави за решавање на ова прашање.

До Европската Унија:

- Да ја поддржи оваа активност со тоа што ќе ги охрабрува земјите-кандидатки да ја земат предвид употребата на овие инструменти и да иницираат ратификација ако сметаат дека тоа е потребно.

До властите во Република Македонија:

- Да подготват и препорачаат дополнувања во националната регулатива за државјанство во полза на ова конкретна група на лица, во исто време не нарушувајќи ја постоечката политика за стекнување со македонско државјанство и натурализација. Имено, се предлага измена на членот 7-а од Законот за државјанството на Република Македонија, која ќе овозможи олеснети процедури за добивање на државјанство за овие лица во која: лице без регулиран правен статус или лице без државјанство кое живее на територијата на Република Македонија од пред 8-ми септември, 1991 година може да аплицира за (и ќе му биде дадено) државјанство на Република Македонија врз основа на потврда дека таа/тој живеел/живее во земјата и лична изјава/или друга потврда дека тоа лице нема државјанство од својата земја на потекло/земјата на потекло на неговите родители.

Препораки за имплементација

Со цел да се намали бројот на Роми со нерегулиран статус во Република Македонија и да се зголемат можностите за добивање на државјанство како база за остварување на основните права и слободи, се предлагаат следните препораки за имплементација:

- Да се идентификуваат и лоцираат сите Роми и други лица кои спаѓаат во категоријата на „затекната група граѓани“ (ангажирање на мобилни тимови за идентификување, информирање и давање помош на тие лица);
- Обезбедување бесплатна правна и финансиска помош на лицата под социјален ризик ако тие ги исполнуваат условите да аплицираат за државјанство;
- Лицата/семејствата под социјален ризик да се ослободат од плаќање на административните такси кога ќе аплицираат за државјанство.

Ако се земе предвид опфатот на граѓанското општество кон овие целни групи и придонесот кој ромските и другите НВОа го имаат во решавањето на проблемот на правниот статус на овие лица, се предлагаат следните активности:

- Организирање на кампањи и работилници, поинтензивна работа на терен и печатење на брошури и други информативни материјали со цел Ромите да се запознаат со можностите да се здобијат со македонско државјанство;
- Развивање на свеста кај Ромите за важноста на поседување на валидни лични документи;
- Бесплатна правна помош за лицата во положба од социјален ризик ако тие ги исполнуваат условите за да аплицираат за добивање на државјанство.

КОНТАКТ:

Организација за заштита на правата на жените и децата “ЛИЛ”

Тел: 00389(0)22031201 ; E-mail: lil@on.net.mk

Centre for regional policy research and cooperation “Studiorum”

Тел/Факс: 00389(0)23065837; E-mail: office@studiorum.org.mk ; Web: www.studiorum.org.mk